

HESBJERG SKOV

FRILUFTSPLAN / NOVEMBER 2023

ODENSE KOMMUNE

Den Danske
NATURFOND

ODENSE KOMMUNE

Kolofon

Udgivet:

November 2023

Udarbejdet af:

ODENSE KOMMUNE

By- og Kulturforvaltningen

Byudvikling

By- og Kulturforvaltningen

Nørregade 36

5000 Odense C

i samarbejde med Den Danske Naturfond og BOYE v/Rico Boye

Kortbearbejdning:

Hjorth Freelance v/Helle Hjorth

Fotos:

BOYE

Den Danske Naturfond

Odense Kommune

Forsidefoto:

Jesper Edvardsen

Indholdsfortegnelse

Resumé.....	3
1. Baggrund	4
1.1 Naturen i Hesbjerg Skov.....	4
1.2 Kulturhistorien i Hesbjerg Skov	6
1.3 Landskabet i Hesbjerg Skov.....	6
1.4 Nuværende rekreative muligheder og brug af skoven	7
1.5 Regler og principper for adgangen til Den Danske Naturfonds arealer	8
2. Processen	9
3. Potentiale for friluftslivet.....	10
3.1 Målgrupper.....	11
4. Friluftspanens konkrete handlinger.....	12
4.1 Oplev	13
4.1.1 Handlinger: Adgang	14
4.1.2. Handlinger: Rekreative støttefaciliteter.....	20
4.2 Forstå – formidling og inspiration	27
4.2.1 Handlinger: Før besøget.....	27
4.2.2 Handlinger: Under besøget	31
5. Myndighedsforhold	35
6. Samlet oversigt over handlinger	36
7. Kort over friluftstiltag	37

Resumé

Hesbjerg Skov har i kraft af skovens størrelse, sammenhæng til Hesbjerg Kilen og nærheden til Odense en væsentlig rekreativ værdi og potentiale.

Med Naturfondens køb af skoven vil der i de kommende årtier ske en transformation mod mere vild natur og biodiversitet.

Den meget sjældne engperlemorsommerfugl gør denne udvikling relevant og konkret for besøgende. Skovens dødislandskab skaber et varieret kuperet terræn og rummer en spektakulær historie om de flere hundrede meter tykke gletchere, der formede hele vores landskab.

Den vilde natur – tæt på Danmarks grønne storby – er Hesbjerg Skovs særlige styrke. Der kan skabes et særligt naturområde, som kan trække besøgende fra hele Fyn.

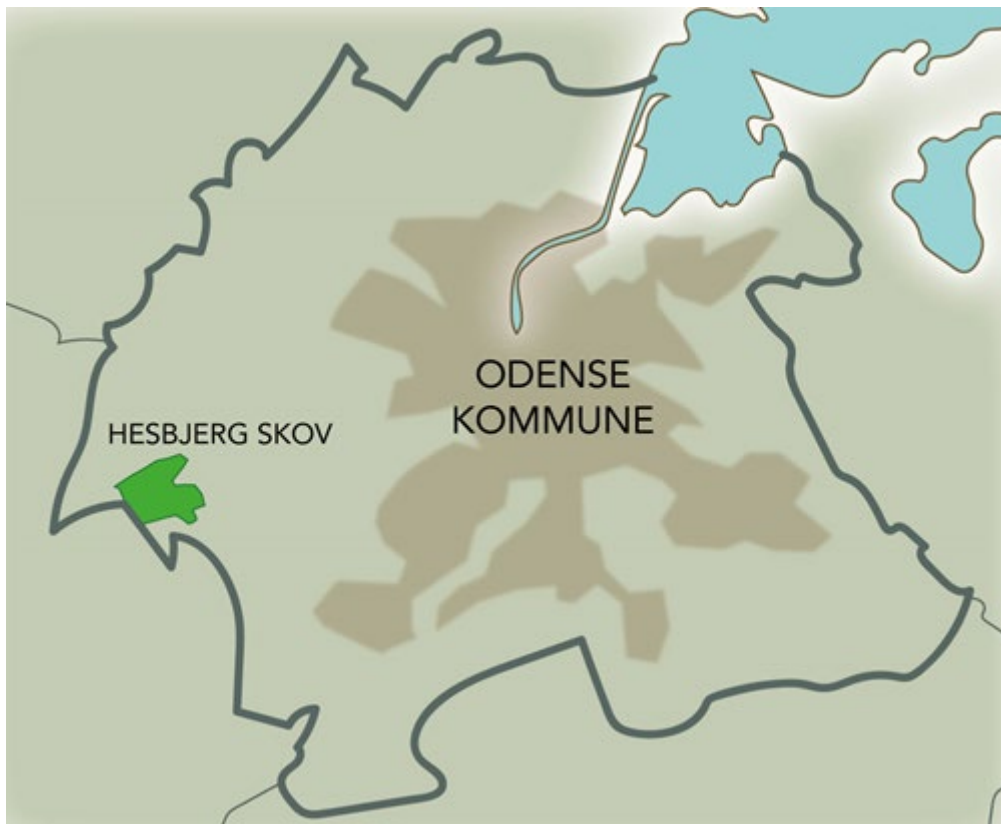
Det forudsætter, at de rekreative muligheder i skoven forbedres. Så besøgende kan forstå og opleve skoven og den nye natur. Derfor har Odense Kommune og Naturfonden udarbejdet en Friluftplan som sætter retningen.

Friluftplanen anviser en række handlinger, der skal forbedre adgangen til området. Den otte km. lange "Hesbjerg Skov Stien" og en mindre stisløjfe på tre km skal lede folk rundt i skoven. For at understøtte friluftslivet peger planen på en række nye støttefaciliteter herunder en ny central parkeringsplads, toilet, opholdspladser og en shelterplads.

Besøgende skal kunne få viden om skovens natur og de nye oplevelsesmuligheder. Der anvises en central velkomstformidling på den nye parkeringsplads, punktformidlinger rundt i området og der udgives en folder. En digital formidling, guidede ture og en mobilapplikation for børnefamilier skal sikre en bred og inspirerende formidling.

1. Baggrund

Den Danske Naturfond har i 2022 købt Hesbjerg Skov på knap 170 ha. sydvest for Odense.

I tæt samarbejde med Odense Kommune skal skovens natur og rekreative muligheder udvikles over de kommende mange år.

Denne Friluftspil er et katalog over mulige indsatser, der kan gennemføres i Hesbjerg Skov for at forbedre mulighederne for at opleve skoven rekreativt. Odense Kommune har indgået et samarbejde med Den Danske Naturfond om at udvikle Hesbjerg Skov mod en højere rekreativ værdi.

Planen udgives ikke i kommunens egenskab af myndighed, men som bidragende arealforvalter. Nogle af de nævnte indsatser i planen vil kræve, at der opnås de myndighedsmæssige tilladelser. Friluftspil er altså et redskab, der systematiserer og tydeliggør for offentligheden, hvilke indsatser der kan finde anvendelse for at forbedre de rekreative forhold i Hesbjerg Skov. Friluftspil er med andre ord ikke en myndighedsplan, og den er derfor ikke omfattet af miljøvurderingsloven.

Friluftspil sætter altså retningen for udviklingen af de rekreative muligheder i Hesbjerg Skov. Planens handlinger realiseres i takt med, at den nødvendige finansiering kan tilvejebringes.

1.1 Naturen i Hesbjerg Skov

Hesbjerg Skov er i dag en varieret skov med lysåbne eng- og moseområder.

Skoven er primært løvskov og bærer præg af traditionel skovdrift med ensartede og ensaldrende bevoksninger. Større områder er renafdrevet indenfor de seneste år.

Det er skov med primært yngre bevoksninger. De ældste bevoksninger er fra 1890.

Centralt i området er et større lysåbent engområde, som huser Fyns eneste levedygtige bestand af engperlemorsommerfugl. Der er efter Den Danske Naturfonds overtagelse blevet etableret afgræsning af de tilstødende arealer for at udvide sommerfuglens levested.

Engperlemorsommerfugl

Der er ikke kendskab til arter i Hesbjerg Skov, som er særligt sårbare overfor forstyrrelser, som eksempelvis ynglende ørne, glente eller sortspætte.

Naturen i Hesbjerg Skov i dag må samlet set vurderes meget robust i forhold til forstyrrelser fra de rekreative aktiviteter, der foreslås i denne plan.

Det primære mål med Hesbjerg Skov er dog at udvikle naturen. Eksempelvis vurderes skoven at have potentiale som en ny ynglelokalitet for rød glente (*Milvus milvus*), som vil kræve delområder med minimal menneskelig færdsel i yngleperioden.

Denne plan har i videst muligt omfang indarbejdet hensyn til den fremtidige naturudvikling. De markerede stiforløb er primært lagt i yderkanten af skoven, og de væsentligste faciliteter er samlet omkring parkeringspladsen. Herved skabes områder i skoven, som friholdes for markerede stier og rekreative anlæg.

Det vil i fremtiden være vigtigt at følge naturudviklingen og tilpasse de rekreative muligheder herefter. Som eksempel kan det nævnes, at ved opholdspladsen mod vest – ved Smedebjerg – vil det være hensigtsmæssigt at få fældet og genskabt den fulde udsigt over den vestlige del af Hesbjerg Kilen. Friluftsplansens handlinger kan relativt nemt og billigt tilpasses eventuelle nye naturhensyn.

Der er også udarbejdet en naturplan for Hesbjerg Skov, og friluftsplanden forventes at kunne gennemføres i fuldt omfang uafhængigt af naturplanen. Den kan dog give anledning til mindre justeringer eksempelvis af de markerede stiforløb.

1.2 Kulturhistorien i Hesbjerg Skov

Der er generelt få kulturspor i skoven (udover fra skovdriften). I den østligste del ses en mindesten og ruinerne efter et tårn, som stammer fra før 1824, hvor Hesbjerg Skov fortsat hørte til Hesbjerg Slot / Store Hesbjerg.

Der er ikke registreret fredede fortidsminder i skoven.

I den sydvestlige del af skoven er registreret et godt 400 meter langt beskyttet sten/jorddige langs grænsen til naboejendommen.

1.3 Landskabet i Hesbjerg Skov

Det kuperede landskab i Hesbjerg Skov er dannet i slutningen af sidste istid. I fredningsforslaget (se mere under afsnit 5, s. 35) for Hesbjerg Kilen beskrives områdets markante landskabsdannelse:

I slutningen af sidste istid Weichsel efterlod gletsjeren under sin afsmeltning en ca. 330 km² stor og flere hundrede meter høj isklods (dødis) over dette landskab.

På bunden af de dybe smeltevandssøer afsattes et tykt bundsediment af sand, grus og sten, som ved isens bortsmeltning blev stående som de højeste punkter i landskabet, 131 – 115 m.o.h (meter over havet) – de såkaldte grustopbakker.

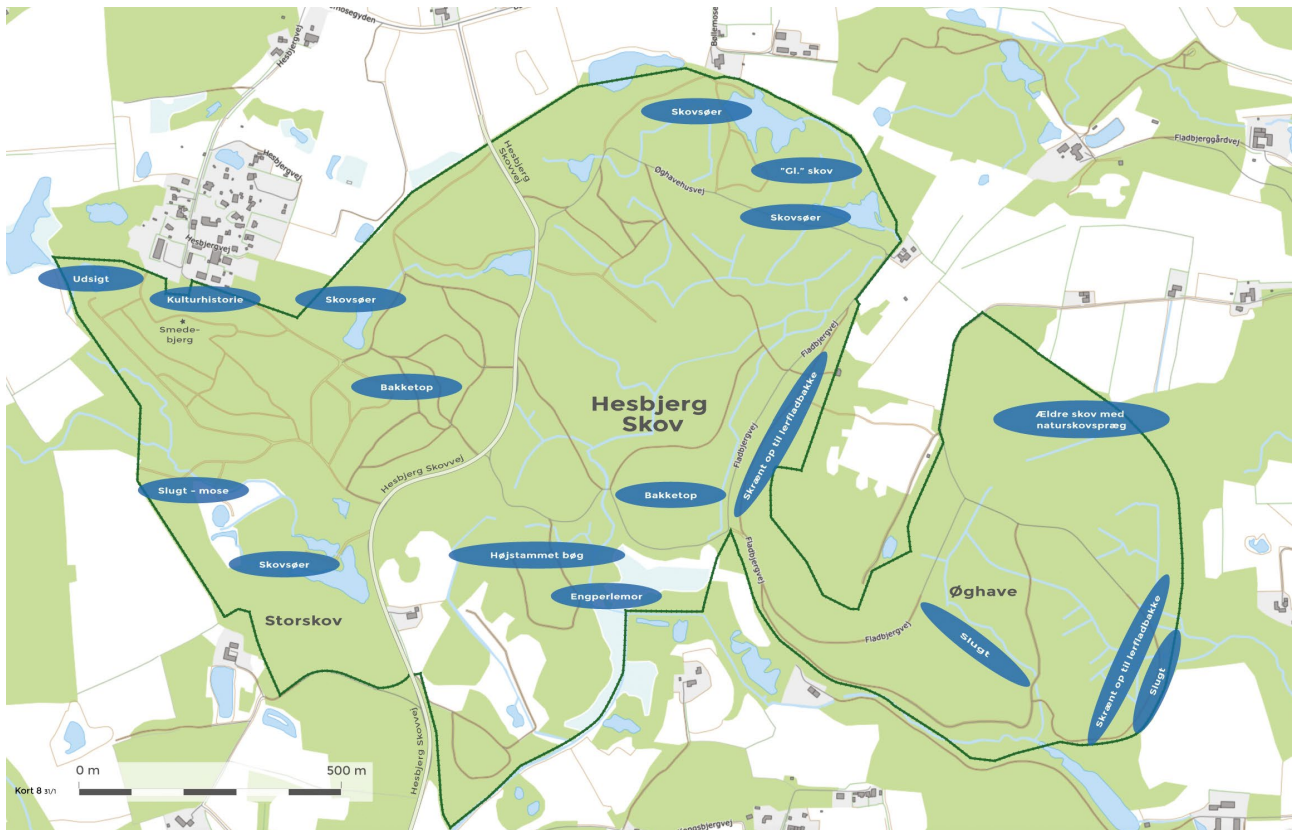
Senere blev leret afsat i lavereliggende smeltevandssøer omkring 80 m.o.h. og står i dag tilbage som de karakteristiske lerfladbakker eller konsolbakker med de mere eller mindre flade toppe, f.eks. Øghaven og Nældebjerg.

Den sidste afsmeltning på 50 meter trinnet ses i dag som et småkuperet og sørigt landskab mellem de høje bakker.

Der er ikke foretaget en decideret landskabskarakteranalyse, men baseret på tilgængelige beskrivelser og besigtigelser i området, er der udpeget en række for Hesbjerg Skov karakteristiske landskabstyper og -elementer, som skaber variation og rummer en særlig kvalitet i forhold til formidlingen og landskabsoplevelsen:

- Lysåbne områder
- Skovsøer
- Smeltevandsslugter
- Søer i dødislandskabet
- Lerfladbakke
- Skov med begyndende naturskovspræg/henfald.
- Ældre skov / højstammet bøgeskov
- Kulturhistoriske spor

På efterfølgende kort er udpeget områder, hvor ovenstående landskabstyper og -elementer kommer klart til udtryk for besøgende.

Kortet viser de karakteristiske natur- og landskabstyper i Hesbjerg Skov

1.4 Nuværende rekreative muligheder og brug af skoven

Skoven er generelt lettilgængelig gennem et veludbygget net af veje og stier i skoven. En del af de mindre stier og ubefæstede veje er dog svært farbare pga. tilgroning.

Der er tre mindre parkeringspladser langs Hesbjerg Skovvej. Der findes ingen toilet, overnatningsmulighed, markerede stier eller lignende. I den nordvestlige del af skoven forløber dog en lille del af Hesbjerg Fondens markerede "Naturariumsti".

Odense Kommune og Naturfonden har opsat et midlertidig informationsskilt på den ene parkeringsplads.

Der foreligger ingen besøgsmålinger fra skoven, men en screening af det brugergenerede friluftssite "AllTrails" og større friluftsgupper på Facebook viser, at Hesbjerg Skov omtales som et godt udflugtsmål for vandring og skovture. Der uploades ruter, billeder o.l. på de pågældende sites og FB-grupper. Det er dog i meget begrænset antal i forhold til andre større naturområder på Fyn som eksempelvis Fyns Hoved, Enebærøde og Svanninge Bakker.

Under besigtigelser i skoven – der alle er udført indenfor normal arbejdstid – er der kun mødt få gående / løbere. Naboerne til skoven beretter om en stigende brug af skoven efter Naturfondens overtagelse.

Der er enkelte steder i skoven observeret hestepærer på befæstede skovveje. Der er ikke konstateret slid fra heste på skovens ubefæstede stier. Der ses spor efter MTB-ryttere på stier og veje. Det kuperede landskab med mange små stier gør skoven attraktiv for MTB-cykling.

En del af skoven benyttes i dag til træning af politihunde.

1.5 Regler og principper for adgangen til Den Danske Naturfonds arealer

Den Danske Naturfond er en privat, erhvervsdrivende fond stiftet via Lov om Den Danske Naturfond. Loven fastsætter, at *"Den Danske Naturfond skal give offentligheden adgang til sine arealer i et omfang, der svarer til den adgang, som gælder for offentligt ejede arealer, medmindre væsentlige naturbeskyttelsesmæssige hensyn taler imod"*. Offentligheden må således, efter Naturfondens køb, færdes til fods overalt i skoven på alle tider af døgnet.

Det betyder også, at det nu er tilladt at ride på hest i skovbunden og på det veludbyggede net af større befæstede skovveje (skovveje med en bredde over 2.5 meter).

Der må cykles på alle stier og skovveje. De mange stier og veje giver cyklister muligheder for at benytte skoven. Den planlagte fremtidige skilteformidling skal vejlede og informere.

Det er ifølge Naturbeskyttelsesloven muligt uden ejerens tilladelse at afholde organiserede aktiviteter med et deltagerantal på op til 30 - 50 personer for skoleklasser, spejdere og vandrelaug.

Erhvervs-mæssige aktiviteter, sportsarrangementer, orienteringsløb og aktiviteter, som kræver afmærkning, kræver altid tilladelse.

Hesbjerg Skov er ikke tiltænkt større organiserede arrangementer. Udenfor fuglenes yngletid kan der gives enkelte tilladelser til arrangementer, som ikke omfatter hele skoven.

Fiskeri er ikke tilladt i skovens søer, da færdsel langs søbredden kan forstyrre ynglefuglene. Flere af søerne vurderes som egnede som yngleområde for flere forskellige vandfugle. I dag yngler eksempelvis den lille lappedykker ved en af skovsøerne.

Offentlighedens adgang til Hesbjerg Skov er således allerede med Naturfondens overtagelse blevet væsentligt udvidet. Med denne Friluftspan skal de rekreative muligheder styrkes endnu mere.

Den nordlige del af Hesbjerg Skov set mod syd

2. Processen

Denne Friluftspil er udarbejdet i et tæt samarbejde mellem Odense Kommune og Den Danske Naturfond. Der er igennem processen kommet input fra en række nøgleinteressenter:

Det Grønne Råd i Odense Kommune

Det Grønne Råd fik fremsendt skitseforslag til planen med invitation til efterfølgende møde, hvor flere af rådets medlemmer deltog. Deres input er indarbejdet i denne plan.

Det Danske Spejderkorps – Kong Knuds Division

Spejderne ejer centralt areal i skoven. De arbejder på at etablere diverse nye rekreative faciliteter som shelters, bålhytte, drikkevand og toilet. Faciliteterne vil kunne bruges af offentligheden. Shelters skal bookes på hjemmesiden www.bookenshelter.dk mod en mindre betaling. Efter aftale med spejderne vises deres faciliteter i den samlede plan for friluftslivet i Hesbjerg Skov, da det giver en god synergi, og det er den bedste løsning for besøgende.

Kort over Den Danske Naturfonds areal. Den røde firkant markerer spejdernes areal, hvor offentligheden får adgang til en række nye faciliteter.

Denne friluftspil foreslår en sti hen over spejdernes areal. Dette er også efter aftale med spejderne. De nærmere aftaleforhold omkring stien og offentlighedens brug af toiletter m.m. skal drøftes nærmere.

Naboerne

Alle ejendomme, der grænser op til Hesbjerg Skov, blev inviteret til aftenmøde. Der deltog knap 40 personer. Der var en bekymring omkring øget færdsel og særligt den lovbestemte frie færdsel udenfor veje og stier. På baggrund af drøftelser med naboer er der foretaget en ændring af det markerede stiforløb i planen.

Offentligheden

I januar 2023 blev der afholdt en offentlig tur med cirka 100 deltagere. På turen rundt i skoven blev de forskellige forslag præsenteret. Der var stort et engagement og mange positive tilbagemeldinger på planens fokus og konkrete forslag.

3. Potentiale for friluftslivet

Fremtidens Hesbjerg Skov bliver en helt særlig skov med store oplevelsesmuligheder.

Her får naturen plads og lov til at udvikle sig. Den meget sjældne engperlemorsommerfugl vil få et beskyttet levested. Flere og flere dyre- og plantearter vil komme til. Skoven bliver til vild natur styret af naturens egne dynamikker. Skoven vil blive et af få lidt større vilde naturområder på Fyn.

Områdets landskab rummer desuden en særlig historie om den sidste istids afgørende indflydelse på vores landskab. Landskabsdannelsehistorien er fascinerende, men samtidig abstrakt og svær at afkode for mange mennesker. Men netop i og omkring Hesbjerg Skov findes tydelige landskabskarakterer, som med den rette formidling kan gøre fortællingen nærværende og konkret.

Hesbjerg Skov ligger cirka 12 km. fra Odense centrum. Cirka 250.000 mennesker bor indenfor en radius på under 20 km. (fugleflugtslinje).

Der er i den danske befolkning en stor interesse for at skabe levesteder for dyr og planter. I en netop publiceret interviewundersøgelse¹ med godt 10.000 danskere konkluderes at:

Naturen er vigtig for befolkningen på mange måder, men blandt de otte, som der blev spurgt til, var den klart vigtigste, at naturen stiller levesteder til rådighed for det vilde dyreliv, planter og andre organismer (36%) efterfulgt af muligheden for at modvirke klimaforandringer (18%) og mulighed for at dyrke friluftaktiviteter (14%).

En undersøgelse lavet af Odense Kommune i forbindelse med Bystrategi 2023 viste, at Odenses borgere prioriterer et grønt Odense højt. 27 % af undersøgelsens 501 deltagere svarer, at de ønsker et grønnere Odense. Det er også det største ønske blandt de særlige interessenter. Et grønnere Odense dækker over natur (og altså ikke klima og klimatilpasning).

Danskernes interesse for biodiversitet og den vilde natur, samt nærheden til Odense, giver Hesbjerg Skov et stort rekreativt potentiale. Hesbjerg Skov kan blive et regionalt udflugtsmål for hele Fyn, hvor besøgende kan opleve den vilde natur og "skovens dybe stille ro". Interessen underbygges også af, at Hesbjerg Skov er opkøbt for privatindsamlede midler til Den Danske Naturfond (50 % af købsprisen).

¹ Jensen, F. S., Gamborg, C., & Sandøe, P. (2022). Befolkningens syn på naturnationalparker – Resultater fra en national spørgeskemaundersøgelse. Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, Københavns Universitet. IGN Rapport Nr. oktober 2022

3.1 Målgrupper

Nedenfor en gennemgang af de væsentligst målgrupper for Hesbjerg Skov:

Voksne uden børn (Voksne par, venner eller enlige på tur)

Den største gruppe, der forventes at besøge Hesbjerg Skov.

Den foretrukne aktivitet er at "gå en tur" / vandre. Rummer også en gruppe med særlige interesser fra ridning, løb eller MTB til sommerfugle, botanik eller geologi.

En god formidling, ruter, tydelig way-finding og basale støttefaciliteter som toilet og opholdspladser er vigtige.

Familier med børn

En relativ stor gruppe for besøg i primært weekender og ferier.

Dyrker fællesskabet og at udforske naturen. Gerne gennem leg og konkrete aktiviteter i naturen.

Formidling, kortere ruter, basale støttefaciliteter og inspiration til aktiviteter er vigtige.

Grupper på tur

En bred målgruppe som omfatter mindre og større fællesskaber som arrangerer ture og sammenkomster.

Det er lige fra den ugentlige gåtur i Hjerteforeningen til den årlige udflugt for forældrene i skoleklassen.

De efterspørger ofte sikkerhed for at man kan indtage den medbragte mad i tørvejr, og at der findes et entydigt mødested. God formidling – også til at kunne planlægge forud for turen. De efterspørger også toilet og markerede ruter.

Skoleklasser

Der findes ingen skoler i umiddelbar nærhed af skoven, og der er ingen offentlig bustransport til skoven.

Skoven og den igangsatte udvikling af naturen kan / vil være relevant i undervisningen. Transportudgiften vil dog formentlig begrænse antallet af klasser/skoler, der reelt vil kunne benytte skoven.

4. Friluftsplans konkrete handlinger

Den fremtidige naturudvikling i Hesbjerg Skov mod mere vild natur med flere frie naturlige økologiske processer rammesætter udviklingen af friluftslivet og skovens rekreative faciliteter.

Fremtidens friluftsliv skal underlægge sig naturudviklingen, og understøtte besøgendes oplevelse af at være i en vild natur. Det betyder i praksis, at omfanget af rekreative faciliteter – menneskeskabte faciliteter – begrænses til et minimum. Igennem den fysiske planlægning af de enkelte faciliteter sikres, at væsentlige områder friholdes for rekreative anlæg som formidling, markerede stier og lignende.

Planens konkrete initiativer skal katalysere den gode naturoplevelse for både erfarne og nye brugere i fremtidens Hesbjerg Skov.

Friluftsplenen strukturerer de konkrete handlinger gennem to overordnede indsatsområder:

OPLEV

Give besøgende mulighed for at opleve Hesbjerg Skov.
Det handler om at tilgængeliggøre Hesbjerg Skov og skabe en række basale støttefaciliteter til friluftslivet.

FORSTÅ

Give besøgende mulighed for at forstå Hesbjerg Skov. Dvs. få informationer om skovens natur, istidslandskab og friluftsmuligheder. Herunder den igangsatte udvikling med Naturfondens køb.

I det følgende gennemgås handlingerne indenfor hvert indsatsområde. Der gives også en vurdering af anlægsøkonomien for de enkelte handlinger. Disse vurderinger baseres på erfaringstal. En yderligere kvalificering vil kræve en projektering og herunder flere besigtigelser i området. Der er ikke medregnet udgifter til intern projektledelse, koordinering og den efterfølgende drift i Odense Kommune og Den Danske Naturfond.

4.1 Oplev

Centralt for fremtidens friluftsliv i Hesbjerg Skov er en let og god adgang til skoven. Skoven har i dag et velforgrenet net af stier og veje. For at gøre det lettere at finde rundt i skoven skal der fokuseres på at udvælge, vedligeholde og formidle få gode primære stiforløb.

Der fokuseres her på færdsel til fods, som er den største og bredeste gruppe af brugere.

For at understøtte friluftslivet skal der desuden etableres en række forskellige støttefaciliteter som toilet, parkering og opholdspladser. I det følgende beskrives de konkrete handlinger struktureret i to delindsatser:

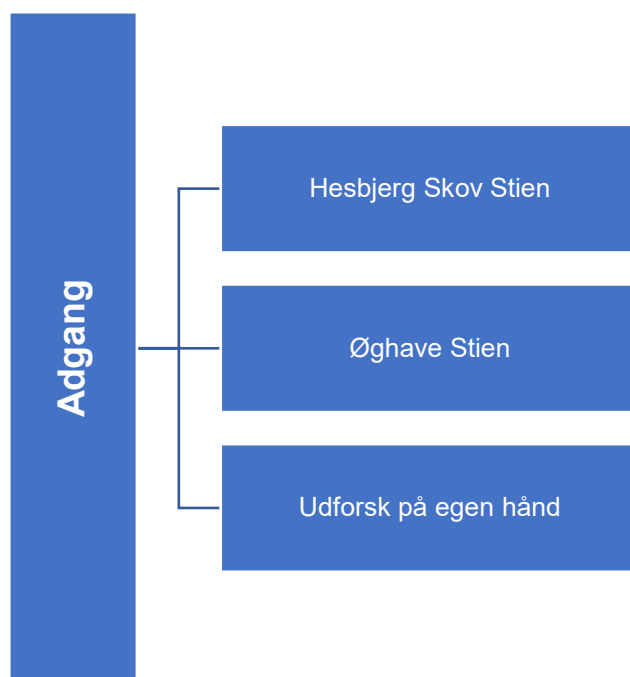
- Adgang
- Rekreative støttefaciliteter

OPLEV

4.1.1 Handlinger: Adgang

Handlinger målrettet adgangen for besøgene til fods er inddelt i tre indsatser:

Hesbjerg Skov Stien

En central handling i Friluftsplnen er etableringen af en længere vandresti i skoven.

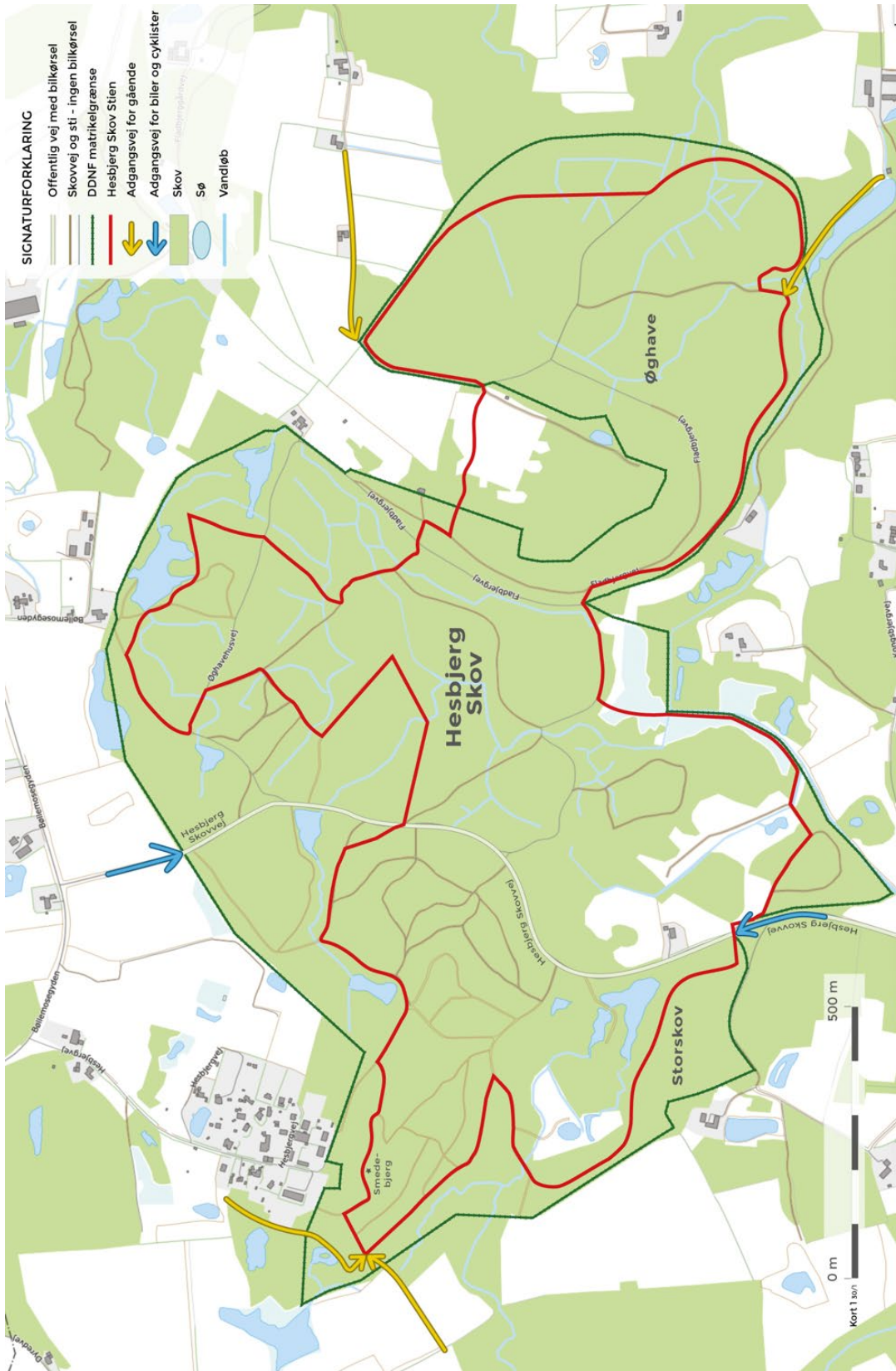
En sti med egen identitet – ”Hesbjerg Skov Stien” – skaber et konkret udflugtsmål. Der skabes en såkaldt trofæ-sti – en sti der bliver ”reason to go” for en stor målgruppe.

En længere sti til dagsture vil samtidig synliggøre og skabe opmærksomhed på områdets størrelse og nye rekreative muligheder.

Stier er indtegnet på kortet på side 16.

Mål	Skabe én længere sammenhængende markeret vandresti med et attraktivt forløb.	
Handling	Der etableres en markeret sti på cirka otte km. Med start / slut på en ny parkeringsplads. Stien har forbindelse til fredningsforslagets to stiforbindelser ud af området, og den kommer forbi alle de væsentlige landskabelige kvaliteter. Ruten etableres som en natursti, der primært går på eksisterende skovveje og smallere stier. Stiens markeres på pæle med piktogrammer samt via mærker på træer. Stien etableres, så brugerne let kan afkorte turen. Som hjælp opsættes markeringer til P-pladsen.	
Økonomi	Cirka 200.000 kr. ekskl. driftsomkostninger.	

Naturplanen for Hesbjerg Skov foreslår, at der skabes flere lysåbne områder i skoven til gavn for biodiversiteten. Herunder på nogle af skovens højdepunkter – f.eks. nordøst for engen med perlemorsommerfugl. Det kan til den tid være hensigtsmæssigt at omlægge mindre dele af Hesbjerg Skov Stien, så stien kommer forbi eventuelle nye udsigtsmuligheder.

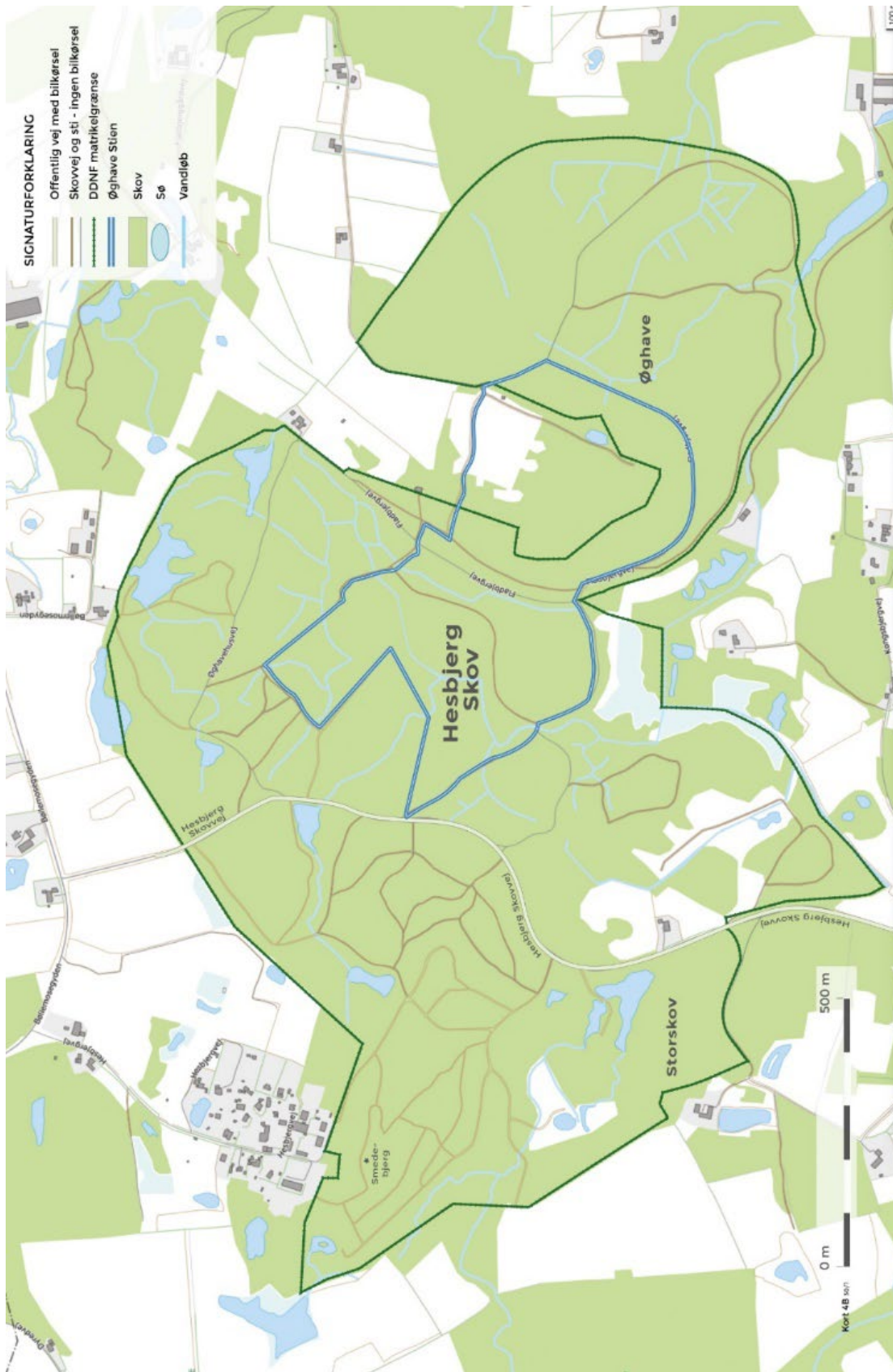
Hesbjerg Skov Stien (den røde streg) - en cirka otte km. markeret vandresti.

Øghave Stien

For at appellere til flere målgrupper bør der sikres en kortere markeret sti (rundtur) med plant underlag. Det vil være et let kommunikerbart tilbud til besøgende, der kun ønsker at gå en kortere tur. Den vil desuden være lettilgængelig for dårligt gående, familier med barnevogn o.l.

Se kort på side 18, hvor ruten er indtegnet.

Mål	Skabe én kortere sammenhængende markeret vandresti med et attraktivt forløb. Øghave Stien skal etableres, så dårligt gående, besøgende med barnevogne mv. også har adgang til skoven.	
Handling	Ruten giver mulighed for en rundtur på 30-45 minutter – ca. tre kilometer som fremviser vigtige naturområder og landskaber i Hesbjerg Skov. Etablere en markeret sti på cirka tre km. Start / slut på ny parkeringsplads. Ruten etableres primært via eksisterende skovveje og stier. Underlaget skal være fast og plant, så der sikres adgang for barnevogne, dårligt gående mv.	
Økonomi	Cirka 200.000 kr. ekskl. driftsomkostninger.	

Øghave Stien (den blå streg) - en cirka tre km. markeret vandresti

Udforsk på egen hånd

Den vilde skov lægger også op til at gå på opdagelse på egen hånd. På eller udenfor stierne. Områdets kuperede terræn, mange stier og skovveje gør det dog svært at orientere sig.

Det skal med enkle midler gøres lettere at finde rundt i skoven – også udenfor de etablerede stier.

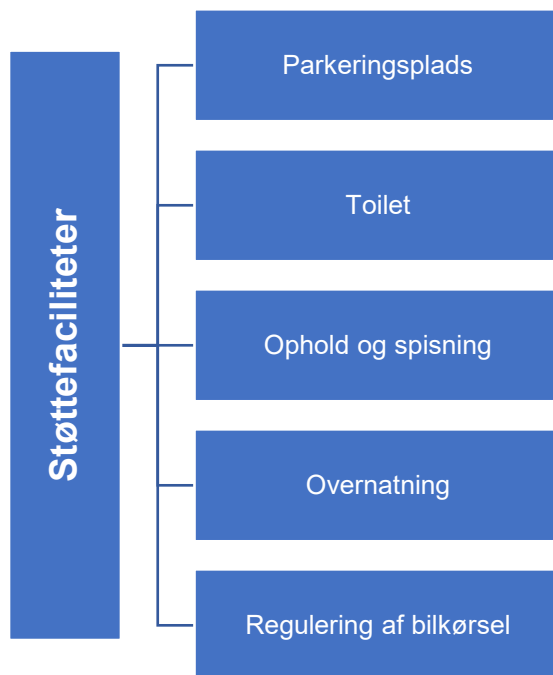
Mål	Give besøgende en hjælp til at udforske skoven på egen hånd.	
Handling	Der opsættes et piktogram med et unikt nummer ved udvalgte vej / stikryds i skoven. Nummeret angives på kortet i folderen. Som udgangspunkt opsættes kun på pæle, som også anvendes til markering af hovedstien / stisløjfen.	
Økonomi	Cirka 7.500 kr. ekskl. driftsomkostninger.	

Markant terræn i Øghave i Hesbjerg Skov

4.1.2. Handlinger: Rekreative støttefaciliteter

Udover at sikre adgangen rundt i skoven etableres en række rekreative støttefaciliteter, som skal understøtte friluftslivet i skoven, hvilket er inddelt i fem handlinger:

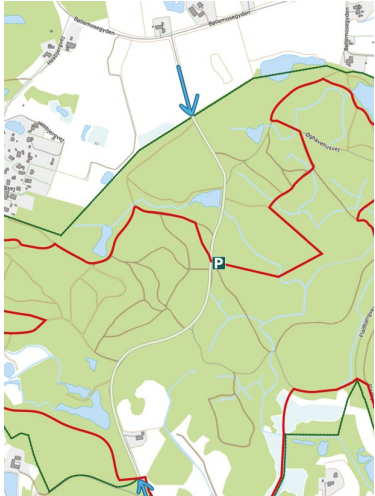

Parkeringsplads

De tre nuværende primære p-pladser er uegnede grundet flere forhold. De er meget små med plads til relativt få biler.

Den største af pladserne har desuden store træer midt på pladsen, hvor bilerne kører over deres rødder, dårligt underlag, og dårlige udsigtsforhold ved udkørsel.

En ny parkeringsplads, placeret midt i skoven, vil fungere som én hovedindgang og der kan skabes bedre oversigtsforhold ved udkørsel. De to markerede stier har start / slut ved den nye parkeringsplads.

Mål	Have en central velfungerende p-plads.	
Handling	På åbent areal brugt til opbevaring af flis etableres ny grusbelagt p-plads. P-pladsen etableres med plads til cirka 20 biler og med en ind- og udkørsel. Der vil være gode muligheder for udvidelse. Som hjælp til way-finding opsættes vejskilt med "Hesbjerg Skov". Der opsættes affaldshåndtering på pladsen.	
Økonomi	Cirka 355.000 kr. ekskl. driftsomkostninger.	

Den nye parkeringsplads er placeret centralt midt i skoven

Den nye parkeringsplads centralt i skoven

Toilet

Adgangen til toilet er en vigtig og nødvendig støttefacilitet for mange besøgende i naturen. Dette gælder både dagsgæster og overnattende gæster.

Muligheden for også at etablere drikkevand ved parkeringspladsen har været undersøgt. Der skal etableres en længere vandledning, hvor vandkvaliteten ikke kan garanteres pga. det lave vandforbrug. Der er i dag drikkevand ved spejderne. Dette ligger cirka 1,2 km. fra parkeringspladsen.

Mål	Sikre adgang til toilet	<i>Toilettet skal placeres på den nye parkeringsplads</i>
Handling	Ved parkeringspladsen etableres toilet. Der er ikke kloak og vand i vejen. Det er derfor kun muligt at anlægge et pose- / tanktoilet. Toilettet skal have adgang for handicappede, og det skal tilpasses skoven.	
Økonomi	Tanktoilet cirka 235.000 kr. ekskl. driftsomkostninger.	

Eksempel på toiletbygning

Overnatning

Overnatning i naturen er ikke længere forbeholdt den hardcore friluftsbryder. Senest har en undersøgelse fra SDU² afdækket, hvordan nye brugergrupper, herunder børnefamilier, søger ud i naturen i shelters for at have samvær, afslapning og naturoplevelser.

Nærheden til parkeringsplads og adgang til toilet er vigtige for særligt de mest uerfarne brugere.

Hesbjerg Skov vil kunne tilbyde et bynært og lettilgængeligt primitivt overnatningstilbud i naturen.

Mål	Give mulighed for primitiv overnatning i skoven.	<i>Shelterpladsen kan placeres på åbent område cirka 40-50 meter øst for den nye parkeringsplads.</i>
Handling	Etablere en shelterplads med en shelter og bålplads. For at tiltrække børnefamilier og nye brugere etableres shelteret i umiddelbar nærhed af P-plads og toilet. Pladsen vil være lettilgængelig og derfor et godt supplement til spejdernes plads, der ligger mere utilgængeligt i forhold til parkering. Pladsen er til den lille gruppe/familie. Kommer der større grupper henvises til spejdernes shelters ved Øghave.	
Økonomi	100.000 kr. ekskl. driftsomkostninger.	

På shelterpladsen vil der være sol og læ for vinden. Den vil være afskærmet af træer mod p-plads og vej. Nærheden til p-plads, toilet og madpakkehuset vil gøre pladsen attraktiv for børnefamilier og uerfarne shelterbrugere.

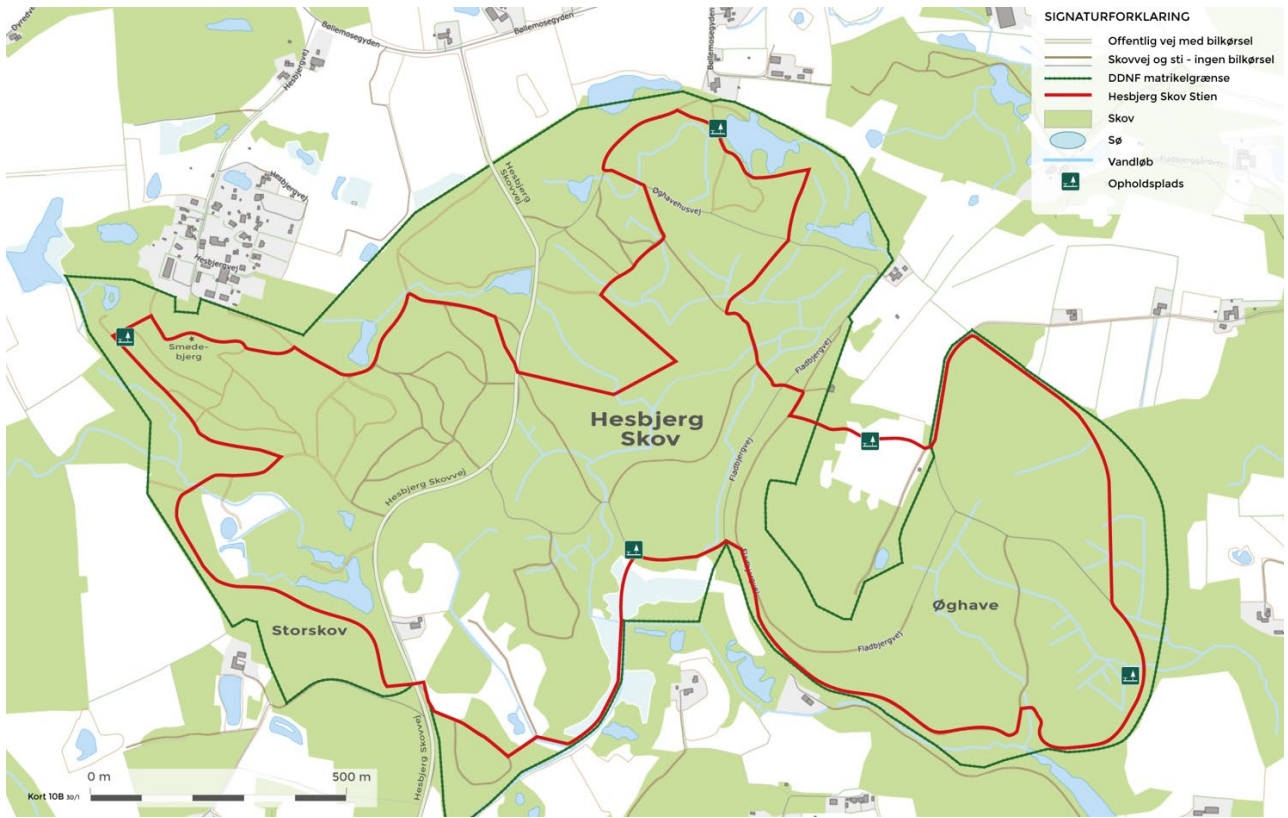
² Indsigt i shelterfriluftsliv, SDU. 2020.

Ophold og spising

En vigtig støttefacilitet for mange besøgende er gode opholdsmuligheder. Her kan tages et hvil eller den medbragte mad kan spises – uden at skulle sidde direkte på jorden.

Ved dårligt vejr kan et decideret madpakkehus være en vigtig facilitet. Særligt for større grupper på tur.

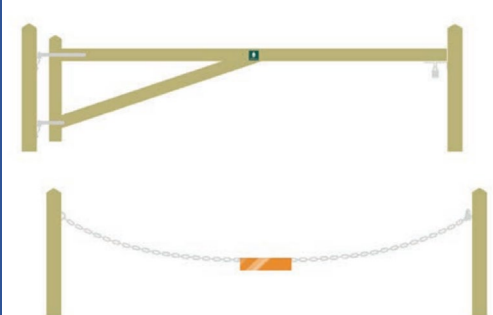
Mål	Sikre gode pladser til hvil, spising o.l.	
Handling	Der laves 4-5 opholdsmuligheder i skoven. Som udgangspunkt laves de i tilknytning til punktformidlingen (se afsnit 4.3.1). Der opsættes et borde-bænkesæt – alternativt kun en bæk. Om nødvendigt laves der et fast underlag. På en plads kan suppleres med fordybelses-/liggebænke, der kan give opholdet en ny dimension omkring afslapning, kig i trækroneerne o.l. Ved opholdspladsen i den østlige del af Øghaven laves en lille bålplads. Den kan fungere for en bred gruppe fra dagsgæster til folk der overnatter i hængekøje. I tilknytning til parkeringspladsen etableres et madpakkehus til cirka 30 personer. Det kan bruges som samlings- og spisested for familier og større grupper (skoleklasser, foreninger o.l.). Og som støttefacilitet til shelterpladsen. En detailprojektering skal fastsætte den endelige placering. Det bør placeres i tilknytning til shelterpladsen. Herved sikres, at det ikke ligger direkte på parkeringspladsen, men at det fortsat er synligt for besøgende der ankommer til parkeringspladsen..	
Økonomi	I alt 250.000 kr. ekskl. driftsomkostninger.	

Placeringen af 5 opholdspladser i skoven. Hertil kommer madpakkehus ved parkeringspladsen.

Regulering af bilkørsel

For at sikre naturen og de rekreative interesser er bilkørsel normalt forbudt i offentlige skove og naturområder. I Hesbjerg Skov er der i dag bilkørsel i særligt den østlige del af skoven.

Mål	Fjerne almen bilkørsel fra skoven – dog ikke ærindekørsel til husstand på Øghavehusvej.	
Handling	Der opsættes kæder eller bomme ved de indgangsveje det findes nødvendigt. På Øghavehusvej skiltes med at kun ærindekørsel til hus er tilladt. Denne trafikregulering skal planlægges yderligere.	
Økonomi	Anslået 30.000 kr. ekskl. driftsomkostninger.	

Skoven har flere gode skovveje, hvor besøgende kan komme ind med bil.

4.2 Forstå – formidling og inspiration

Der skal sikres en sammenhængende formidling – altså en sammenhæng og genkendelighed i formidlingen på tværs af formidlingsplatforme og geografisk placering i skoven.

FORSTÅ

Der skal sikres information om:

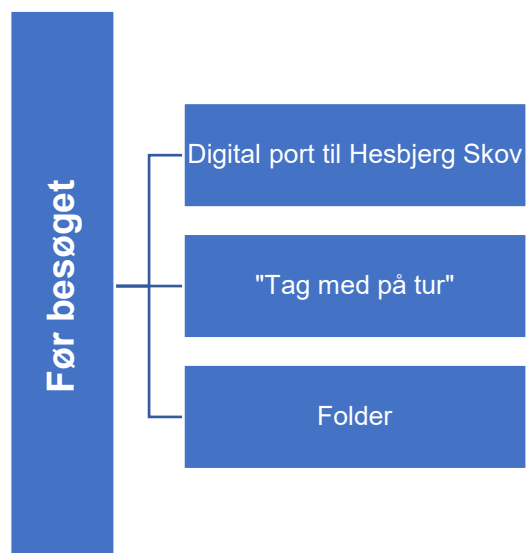
- Områdets særlige natur og kulturhistorie. Skovens fremtidige udvikling efter Naturfondens overtagelse.
- Friluftsmulighederne: stier, p-plads, adgangsregler o.l.
- Forslag til aktiviteter. Eksempelvis at der via QR-koder opfordres til at deltage i registreringen af områdets natur - via den nationale side www.arter.dk

I det følgende beskrives de konkrete handlinger struktureret i to delindsatser:

- Før besøget
- Under besøget

4.2.1 Handlinger: Før besøget

Handlinger målrettet de besøgende før de ankommer til Hesbjerg Skov, hvor formidlingen skal motivere besøgende til at besøge området og sikre, at turen kan planlægges på forhånd.

Digitale porte til Hesbjerg Skov

Mål	Sikre at de besøgende kan planlægge en tur via lettilgængelig information om naturen og friluftsmulighederne. Der kan tilgås uddybende informationer om planer, naturindhold osv.
Handling	Opdatere hjemmesiderne hos Den Danske Naturfond www.ddnf.dk samt hos Odense Kommune med en selvstændig underside på www.odense.dk
Økonomi	Cirka 5.000 kr. til grafisk bearbejdning forudsat at der tages afsæt i kort og materiale udarbejdet til de øvrige formidlingstiltag.

The screenshot shows the website for Hesbjerg Skov. At the top left is the logo for Den Danske NATURFOND. On the right, there is a navigation menu with links for 'NYheder', 'Kontakt', 'Presse', 'UK', 'DE', and a search icon. Below the navigation, there are four main menu items: 'OPLEV NATUREN', 'OM NATURFONDEN', 'FOR VIRKSOMHEDER', and 'STØT'. The main content area features a large photograph of a forest with the title 'Hesbjerg Skov' and the text: 'Vi sørger nu for, at naturen vender tilbage i Hesbjerg Skov på Fyn. Alle er velkommen i skoven uden for Odense.' Below the photo are two buttons: 'FIND VEJ' and 'KORT TIL TUREN'. To the right of the main text is a map of the Hesbjerg Skov area. Below the map is a section titled 'FAKTA OM PROJEKTET' with a sub-section 'NATUR' which states: 'Skovens meget unge træer kan nu vokse sig gamle, tykke og krogede og blive til mere og mere naturlig skov.'

Tag med på tur

Guidede ture i naturen er normalt et populært tilbud, der kan udbrede viden og information om nuværende og kommende tiltag.

Den offentlige tur, i forbindelse med denne plan, var således også yderst populær. Cirka 300 tilmeldte sig til turen i januar måned. Af praktiske årsager måtte dette dog efterfølgende begrænses til 100 deltagere.

Mål	Udbrede kendskabet til skoven og de kommende års planer. Sikre en dialog med offentligheden om det, der sker i skoven nu og i fremtiden.	
Handling	Tilbyde fire årlige guidede ture i Hesbjerg Skov. Eksempelvis "Årstidsture" – oplev foråret, sommeren, efteråret og vinteren i Hesbjerg Skov. DN og DOF har tilkendegivet interesse for at bidrage med guider til turene.	
Økonomi	Cirka 15.000 kr. per år.	

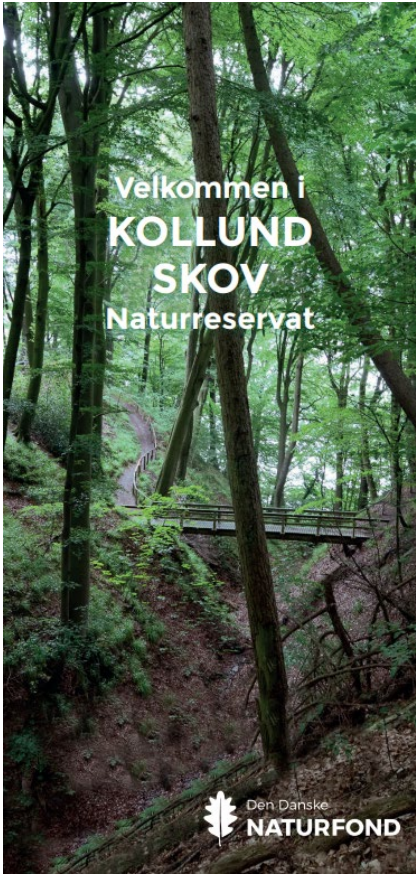
Butsnudet / spidssnudet frø fra Hesbjerg Skov.

Folder

I særligt en opstartsperiode, indtil Hesbjerg Skov bliver endnu mere kendt, bør der laves en formidling og markedsføring som kan sættes ekstra fokus på Hesbjerg Skov. En formidling som kan distribueres bredt via eksisterende digitale- og analoge kanaler.

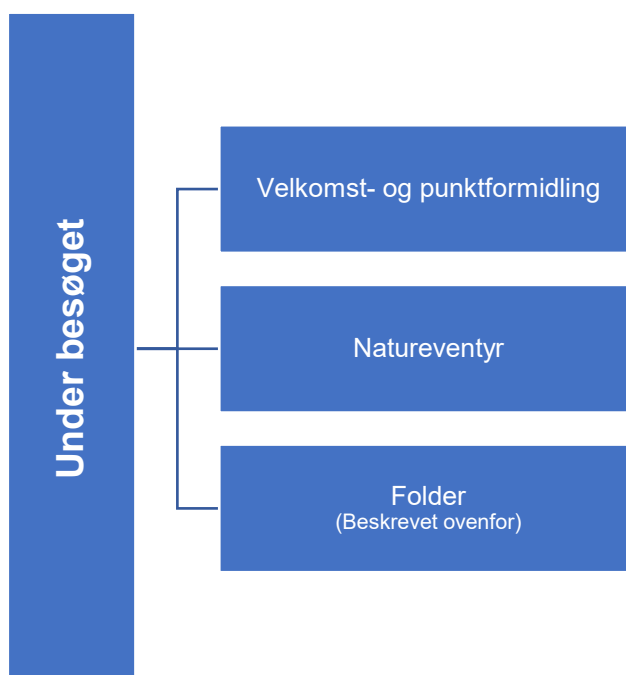
En papirfolder er her et godt medie. Den kan både fungere som markedsføring, og som en konkret formidling af skovens natur og oplevelsesmuligheder.

Foldere er generelt meget efterspurgt af besøgende i skov- og naturområder. Den bruges derfor i vidt omfang fortsat af stat, kommuner og fonde.

Mål	Udgive en papirfolder som kan fungere som markedsføring og et konkret redskab til at forstå og opleve skoven.	
Handling	Udvikle og trykke en 3-fløjet M65 naturfolder. (A4) Distribueres digitalt og via biblioteker, borgerservice, turistbureauer, lokale foreninger og holdere i skoven. Den bruges som udgangspunkt i 3 år. Herefter vurderes behov for genoptryk. Trykkes i 20.000 eksemplarer. Folder skal genoptrykkes ved større omlægninger af stier. Præcise størrelse på 1. oplag bør vurderes nærmere, når naturplanen er udarbejdet.	
Økonomi	Cirka 20.000 kr. (et engangsbeløb – skal folder genoptrykkes / redigeres, kræves der ny økonomi)	

4.2.2 Handlinger: Under besøget

Endvidere er der tre indsatser for formidling, der målrettes de besøgende, som er ankommet til området.

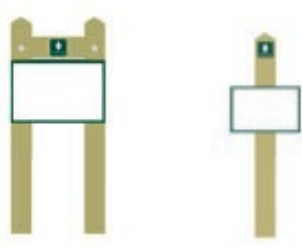

Velkomst- og punktformidling

Ved alle de lidt større indgange til Hesbjerg Skov, hvad enten du kommer på cykel eller bil, skal der være en form for formidling, der byder dig velkommen, og samtidig fortæller om reglerne for ophold og færdsel i skoven – de såkaldte velkomstskilte.

Derudover møder de besøgende i Hesbjerg Skov særlige naturområder, landskabstræk e.l., som kan give anledning til en nysgerrighed, og dermed et særligt behov for en kort formidling af "hvad du ser" lige præcis her. Det er det som der i denne plan kaldes en punktformidling.

Der skal dog fokuseres på en planlagt og begrænset formidling rundt i skoven, så besøgende ikke hele tiden konfronteres med skilte og formidling. I tillæg til ovenstående er der i forvejen en stor primær formidling på p-pladsen i form af en "port" med mulighed for at tage en folder.

Mål	Sikre en tydelig afgrænsning af Naturfondens areal. Sikre den gode velkomst herunder de udvidede adgangsregler. Formidle specifikke natur-, kultur- eller landskabshistorier. Skabe en relevant "Det du ser"- formidling rundt i skoven.	Velkomst- og punktformidling
Handling	Der opsættes 10 velkomstskilte ved stiadgangsvejene ind i området. På cirka 5 udvalgte lokaliteter opsættes en skiltestander som formidler om "Det du ser her". Naturfondens skiltedesign anvendes.	
Økonomi	Cirka 120.000 kr. ekskl. driftsomkostninger.	

Lokaliteter med formidling. Numre henviser til tabel nedenfor.

Placeringen af punktformidlingen er udvalgt, så den fordeler sig jævnt ud i området, men også udpeger og formidler de væsentligste natur- og landskabstyper. Nedenstående tabel beskriver baggrunden for de valgte placeringer.

Nr.	Tema	Indhold
1	Den særlige natur	Engperlemorssommerfuglen. Skovnaturen vender tilbage. Naturfondens køb af skoven.
2	Istidslandskabet	200 meter is dannede landskabet. Afsæt i lerfladbakken.
3	Skovsøerne	Vandet i dødislandskabet. Søernes betydning for naturen.
4	Smeltevandsslugten	Dødislandskabet. Vandet der forsvandt.
5	Hesbjerg Kilen	Udsynet til hele området og fredningen. Landskabsdannelsen – fokus på Grustopbakkene.

Det giver samlet set en skilteformidling placeret 15 steder i skoven. Fem punktformidling ved udvalgte naturområder, ti ved adgangssteder ind i området samt en eksisterende primær formidling (port) ved parkeringspladsen.

Natureventyr i Hesbjerg Skov

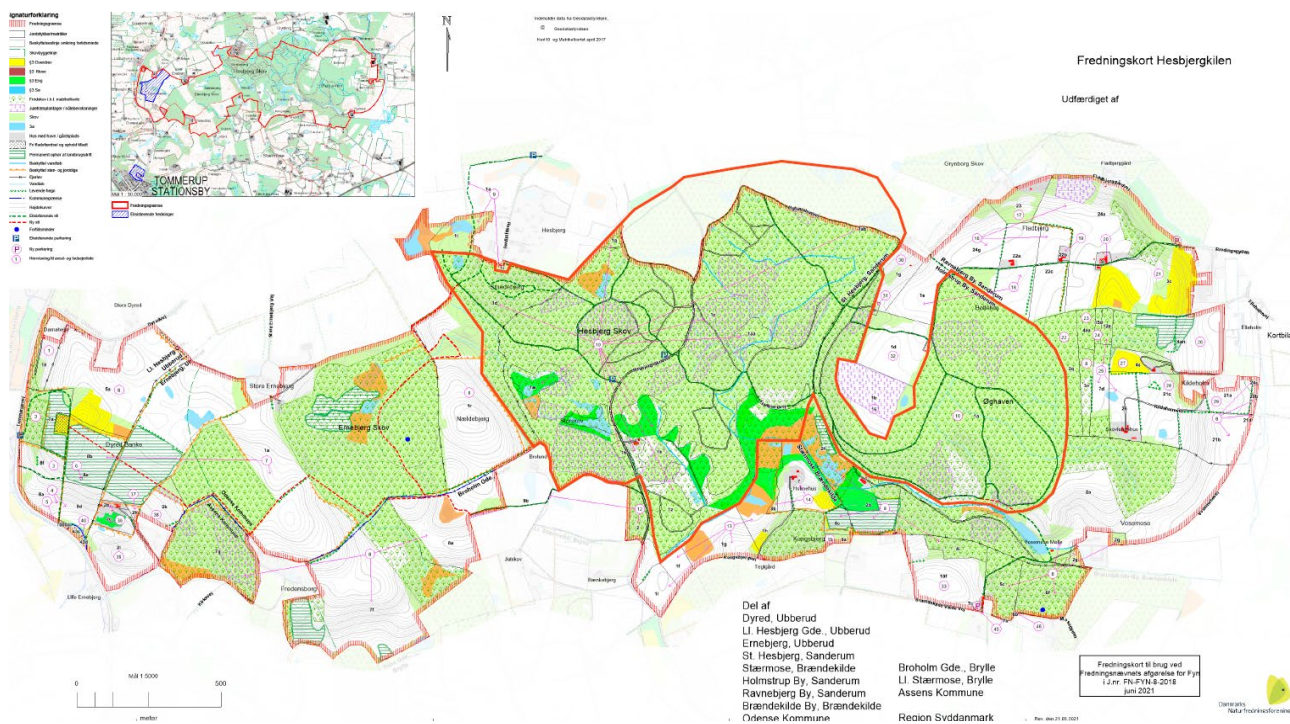
Www.natureventyr.nu er en app, som guider børnefamilier langs børnevenlige ruter. Her opleves eventyr, der er skrevet unikt til det enkelte område - med leg, fantasi, udfordringer og bevægelse. Odense Kommune anvender allerede appen til flere naturlokaliteter, hvor børn og barnlige sjæle kan høre natureventyr.

Mål	Skabe et særligt tilbud til familier med børn i alderen 4-9 år.	
Handling	Lægge 1 historie ind på appen natureventyr.nu	
Økonomi	Cirka 25.000 kr. (Der er her tale om en etableringsudgift inkl. 2 års abonnement. Herefter koster det 2.500 kr. / år i abonnement.)	

5. Myndighedsforhold

Fredningsnævnet traf den 22. december 2021 afgørelse om at frede Hesbjerg Kilen, herunder det meste af Hesbjerg Skov. Afgørelsen om fredningen af Hesbjerg Kilen ligger hos Miljø- og Fødevarerklagenævnet, hvor sagen behandles.

Det fredede område i Hesbjerg Kilen. Naturfondens areal i Hesbjerg Skov er markeret med rød streg.

Et af fredningens formål er "at sikre og forbedre områdets rekreative værdier og give mulighed for formidling".

Alle foreslåede handlinger i denne Friluftspil vurderes at være i overensstemmelse med fredningens formål. Flere af anlæggene skal godkendes af Fredningsnævnet som f.eks. shelterpladsen med støttefaciliteterne. Etablering af ny parkeringsplads vil kræve en dispensation fra fredningen.

Inden de konkrete handlinger igangsættes, skal der også foretages en konkret vurdering af øvrige myndighedsforhold. Den indledende screening viser, at de primære myndighedsforhold vedrører:

- Planloven (Landzonetilladelse)
- Skovloven

Det vurderes, at handlingerne ligger indenfor de nævnte loves praksis for tilladelse / dispensation.

6. Samlet oversigt over handlinger

I nedenstående tabel er alle de beskrevne handlinger oplistet. Handlingerne er desuden prioriteret fra 1 – 3, hvor 1 er de handlinger, der er vigtigst at prioritere for at få støttet op om friluftslivet i Hesbjerg Skov.

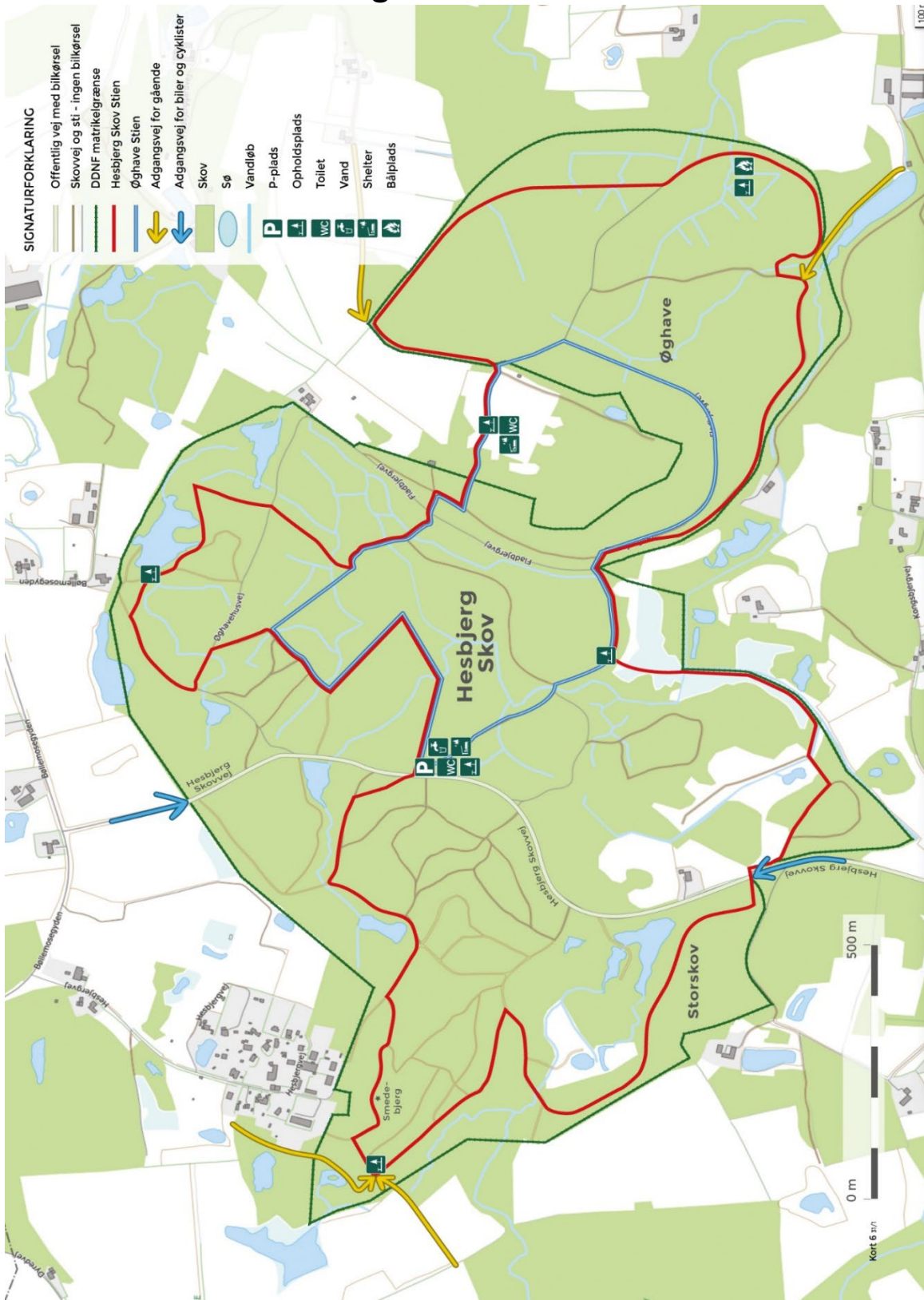
	Handling	Beskrivelse	Budgetoverslag	Prioritering
Oplev – adgang og støttefaciliteter	Hesbjerg Skov Stien	8 km. markeret rundtur	200.000 kr.	1
	Øghave Stien	3 km. markeret rundtur	200.000 kr.	1
	Udforsk på egen hånd	Piktogrammer	7.500 kr.	3
	Parkeringsplads	Ny central p-plads	355.000 kr.	1
	Toilet	Nyt toilet	235.000 kr.	2
	Overnatning	1 shelterplads	100.000 kr.	3
	Ophold og spising	5 opholdspladser	250.000 kr.	3
	Regulering af bilkørsel	Opsætte kæder/bomme	30.000 kr.	1
Forstå – Formidling og inspiration	Digital port	Opdatere hjemmesider	5.000 kr.	1
	"Tag med på tur"	4 guidede ture pr. år i 3 år	45.000 kr.	3
	Folder	Udgive naturfolder	20.000 kr.	2
	Velkomst- og punktformidling	Formidling på 7 lokaliteter i skoven	120.000 kr.	2
	Natureventyr	Historie på app for 6 til 9-årige	25.000 kr.	3
I ALT			1.592.500 kr.	

Der er anlægsudgifter for i alt cirka 1,5 mio. kr (uden driftsomkostninger).

Heraf godt 790.000 kr. som prioritet 1.

Prioritet 2 udgør handlinger for samlet 375.000 kr. og prioritet 3 udgør 427.500 kr.

7. Kort over friluftstiltag

Samlet oversigt over alle fysiske friluftstiltag i denne friluftstiltagsplan. Faciliteter etableret af spejderne på deres areal er medtaget på kortet.